

Till Riksdagen

Kontorsservice åt riksdagens ledamöter

Med bifall till bankoutskottets utlåtande nr 9 i anledning av motioner har 1970 års riksdag uppdragit åt riksdagens förvaltningskontor att i enlighet med vad utskottet anfört utreda frågan om ökad kontorsservice åt riksdagens ledamöter och därefter framlägga förslag i ämnet. I utskottsutlåtandet hade som riktlinjer för den förordade utredningen angivits *dels* att det med hänsyn till principen om kontorsservicens nära hopkoppling med avnämarna och de därmed sammanhängande kraven på diskretion och förtroendefullt samarbete även i ömtåliga politiska frågor borde övervägas att låta en ökad serviceinsats, om den befanns önskvärd, komma till stånd genom höjda bidrag till parti-gruppernas kanslier, *dels* att utredningen under alla omständigheter borde företagas i nära samarbete med partigrupperna och eventuellt innefatta en enkät hos ledamöterna rörande deras individuella behov och önskemål. Därutöver borde de lokalmässiga förutsättningarna klargöras.

Förvaltningsstyrelsen får härmed avge redovisning för det numera fullgjorda uppdraget.

Undersökningens uppläggning

Till kontorsservice har i detta sammanhang med ledning av bl. a. de önskemål som framställts i motionerna i ämnet hänförts skrivarbete, sortering och förvaring av handlingar, framtagande av uppgifter ur arbetsmaterialet, självständig handläggning av rutinmässig korrespondens, mottagande av telefonmeddelanden och förmedling av uppdrag och besked m. fl. liknande sysslor. Personer anställda för dylika arbetsuppgifter benämnes i det följande kontorsbiträden. Med hänsyn till de uppställda riktlinjerna har vid undersökningen helt bortsetts från den hjälp med främst skrivarbete som ledamöterna kan erhålla av riksdagens centrala skrivbyrå.

Från riksdagsgrupperna har skriftligen begärts uppgifter bl. a. om i vilken mån kontorsservice åt de enskilda ledamöterna för närvarande lämnas genom gruppkansliernas försorg, hur stort behov det enligt deras mening föreligger av en utvidgad service av detta slag, hur stora personal- och lokalresurser en eventuell utvidgning skulle ta i anspråk och hur de organisatoriska problemen i så fall skulle lösas. Det har därvid förutsatts att svaren på de senare frågorna skulle bygga på nå-

gon form av opinionsundersökning bland gruppledamöterna. Sedan de begärda uppgifterna, som avsåg läget våren 1970, inkommit och sammanställt har samarbetet med partigrupperna i frågan fullföljts genom en serie intervjuer med kanslicheferna. Som jämförelsematerial har vidare inhämtats upplysningar om hur motsvarande behov tillgodosetts i vissa andra parlament.

Gruppkansliernas kontorspersonal

Samtliga partigrupper förfogar över kanslier, till vilka bidrag utgår från ett särskilt anslag på riksdagens huvudtitel. Bidraget är 50 % högre för partigrupp som ej är representerad i regeringen men i övrigt proportionerat mot gruppens medlemsantal. Från och med 1971 utgår bidraget med 3 500 respektive 5 250 kronor per medlem och år. Till gruppkansliernas disposition har kostnadsfritt ställts lokaler, för närvarande ett 50-tal rum i det provisoriska riksdagshusets hotelldel. Kansliernas personalstyrka varierar för vissa gruppers del under året, och organisatoriskt samröre mellan gruppkansli och rikspartiorganisation förekommer på något håll. I medeltal uppgår personalen hos de fyra större partigrupperna till 5–7 personer av vilka i genomsnitt två är kontorsbiträden. Vänsterpartiet kommunisternas kansli omfattar för närvarande tre anställda, varav en för kontorssysslor.

Gruppkanslierna betjänar främst grupperna som kollektiv (förtroenderåd, gruppledare, delegationer). Detta gäller även kontorspersonalen, och enligt inhämtade uppgifter saknas för närvarande möjligheter att biträda enskilda ledamöter med skrivhjälp m. m. i annat än mycket begränsad omfattning. För socialdemokratiska gruppens del har endast ca 1/5 av kontorsbiträdenas tid beräknats kunna tas i anspråk härför, och övriga gruppkanslier har redovisat nästan ingen verksamhet av detta slag.

Kontorsservice i andra parlament

I åtskilliga andra parlament har – ofta vid sidan av generella kostnadsersättningar och tillgång till kollektiva serviceinrättningar – vidtagits åtgärder som mer eller mindre specifikt söker tillgodose den enskilde ledamotens behov av hjälp med kontorssysslor. Ibland har särskild statsanställd personal ställts till förfogande för detta ändamål, på andra håll utgår bidrag till täckande av kostnader för enskilt engagerad personal med motsvarande arbetsuppgifter. I båda fallen kan förmåner vara knutna antingen direkt till ledamöterna eller till partigruppen. För enskilda ledamöter särskilt avdelad personal förekommer i Canada och Japan. Var och en av de 265 ledamöterna i kanadensiska underhuset har till sitt förfogande under sessionstid ett statsavlönat kontorsbiträde. Ledamot från Ottawa-området åtnjuter denna förmån

året om. Vissa ledamöter i ledande ställning kan göra anspråk på ytterligare kontorservice i denna form. I Japans representanthus (486 medlemmar) disponerar varje ledamot över två statsavlönade kontorsbiträden.

I norska stortinget (150 ledamöter) är det partigrupperna som tilldelas statsavlönade kontorsbiträden enligt följande grunder. Partigrupp med högst 25 medlemmar får ett kontorsbiträde, partigrupp med 26–50 medlemmar två och partigrupp med över 50 medlemmar tre kontorsbiträden. Biträdena anställs för ändamålet av stortingets presidium efter förslag av respektive partigrupper. Även i parlamentet i Nya Zeeland (80 ledamöter) ställs statsanställda kontorsbiträden till partigruppernas förfogande. Till varje grupp – det finns för närvarande två – är knutna fem kontorsbiträden under sessionstid och ett mellan sessionerna.

För kontorservice avsedda bidrag har i Storbritannien och Västtyskland knutits direkt till de enskilda ledamöterna. Var och en av de 630 brittiska underhusmedlemmarna erhåller för täckande av sina verkliga utgifter för detta ändamål högst 500 pund per år. Varje ledamot av den västtyska förbundsdagen (518 medlemmar) har rätt till ett bidrag till kontorsutgifter om 7 200 DM per år.

I Danmark och Frankrike är motsvarande bidrag knutna till partigrupperna. De danska folktingsgrupperna (sammanlagt 179 ledamöter) får sedan början av detta år lönekostnaderna täckta för ett kontorsbiträde per fullt eller påbörjat sjotal medlemmar. I franska nationalförsamlingen (487 ledamöter) erhåller varje partigrupp bidrag motsvarande lönekostnaderna för ett kontorsbiträde per fem medlemmar.

Tillgången på kontorslokaler

Vid inflyttningen i det provisoriska riksdagshuset var i stort sett alla då iordningställda och för riksdagen avsedda rum disponerade för olika funktioner. Någon lokalreserv har hittills inte stått till buds. Genom att den översta våningen i hotelldelen, som ursprungligen var avsedd för riksdagens ombudsmannaexpedition, enligt numera ändrade dispositioner ej skall tas i bruk för detta ändamål, kommer emellertid, när inredningsarbetet avslutats, vilket beräknas ske senast i september månad i år, ytterligare ett 50-tal rum att stå till riksdagens förfogande. Den sålunda förbättrade lokalsituationen bör i viss utsträckning kunna utnyttjas för att bereda utrymme åt en ökad kontorservice.

Behovet av individuell kontorservice

Samtliga partigrupper har i svaren på de skriftliga frågorna redovisat behov av vidgad kontorservice åt de enskilda ledamöterna. Behovets

omfattning har dock varit föremål för skiftande bedömning.

På grundval av en enkät hos medlemmarna redovisades för den socialdemokratiska gruppens del – med bortseende av regeringsledamöterna – ett hjälpbehov av drygt 400 timmar per vecka, motsvarande minst tio kontorsbiträden. Kanslichefen reserverade sig dock beträffande enkätsvarens representativitet och pekade på risken av en underskattning av det verkliga behovet. Även folk- och centerpartigrupperna grundade sina redovisningar på enkäter. För folkpartigruppens del uppskattades personalbehovet för individuell kontorshjälp till 4–6 kontorsbiträden, varav hälften särskilt kvalificerad arbetskraft, samt därutöver eventuellt en arbetsledare. Centerpartigruppen bedömde provisoriskt motsvarande personalbehov utgöra ett kontorsbiträde på fem ledamöter, vartill borde komma viss förstärkning av den kollektiva kontorsservicen inom gruppen. Moderata samlingspartiets grupp angav likaledes ett kvalificerat kontorsbiträde på fem ledamöter som en lämplig dimensionering, varjämte möjlighet borde ges till förstärkning under den allmänna motionstiden. Önskemålen från vänsterpartiet kommunisternas grupp, som då hade endast fyra medlemmar, begränsades till ökade möjligheter att anlita tillfällig arbetskraft.

En jämförelse mellan partigruppernas i detta skede redovisade behovsbedömningar i form av en beräkning av vad de skulle innebära i fråga om krav på ökad kontorspersonal för samtliga ledamöter i enkammarriksdagen vid proportionell tilldelning ger detta resultat:

s	c	fp	m	vpk
minst 20	minst 70	ca 25–40	minst 70	(–)

I fråga om den individuella kontorsservicens organisation kunde de flesta partigruppernas svar tolkas som förord för någon form av kanalisering genom gruppkanslierna. Centerpartigruppen uttalade sig dock för att lägga administrationen på förvaltningskontoret, med möjlighet för de berörda ledamöterna att påverka anställningsfrågorna.

Partigruppernas uppskattning av lokalbehovet för servicepersonalen motsvarade i stort sett ett större rum per två kontorsbiträden.

Vid de fortsatta kontakterna mellan partigrupperna och förvaltningskontoret har det klarlagts att lokaltillgången i det provisoriska riksdagshuset sätter relativt snäva gränser för ianspråktagandet av förkontorsservice åt ledamöterna lämpligt belägna rum. Man har vidare i samförstånd konstaterat att den vidgade servicen bör, till dess erfarenheter vunnits av dess användning och funktionssätt, ses som en försöksverksamhet och därför ges en återhållsam dimensionering. Mot denna bakgrund har det varit möjligt att reducera de längst gående ursprungliga önskemålen och enas om ett mera begränsat stöd till kontorsservice med i stort sett den omfattning och utformning som förvaltningsstyrelsen nedan föreslår.

Förvaltningsstyrelsens överväganden och förslag

Under senare år har riksdagsledamöternas arbetsvillkor förbättrats i flera avseenden. Av särskild betydelse har därvid varit att samtliga ledamöter i samband med riksdagens inflyttning i de provisoriska lokalerna vid Sergels torg till sin disposition fått egna arbetsrum i omedelbar närhet till plenisal och utskottsrum. De ökade möjligheter till effektiva politiska arbetsinsatser som därigenom skapats begränsas dock av den splittring och tidsförlust som det nödtvungna sysllandet med allehanda kontorsmässiga uppgifter medför. Den utbyggnad av gruppkanslierna som företagits under senaste tid med stöd av statsanslag har i huvudsak kommit partigrupperna som kollektiv till godo, och vad särskilt kansliernas fåtaliga kontorsbiträdespersonal angår står den endast i mycket liten utsträckning eller inte alls till de enskilda ledamöternas förfogande. Den kontorshjälp som lämnas av riksdagens centrala skrivbyrå motsvarar inte det behov av nära sammankoppling mellan uppdragsgivare och servicelämnare som föreligger i den ofta diskretionskrävande politiska verksamheten.

Förvaltningsstyrelsen har övervägt möjligheterna att åstadkomma önskvärda förbättringar av kontorsservicen åt ledamöterna genom förstärkning av det nu utgående kanslistödet. Det har emellertid syntts förvaltningsstyrelsen som om en mera direkt anknytning till de avsedda avnämarna av servicen skulle bättre trygga tillgodoseendet av deras individuella behov och önsningar. Den ökade kontorshjälpen bör därför få formen av ett särskilt anslag för detta ändamål som möjliggör anställande av kontorsbiträden för ledamöternas avlastning från ifrågasvarande praktiska bestyr. Ett ytterligare skäl för denna konstruktion är att ett bidrag till individuell kontorsservice till skillnad mot kanslistödet bör utgå med lika stort belopp per ledamot oavsett tillhörighet till regeringsparti eller ej. Isärhållandet av de båda stödformerna utgör dock ej något hinder för att även kontorshjälpsanslaget ställes till partigruppernas disposition och att den med stöd härav anställda biträdespersonalen administreras genom deras kanslier. En sådan anordning, förenad med viss redovisningsskyldighet, torde tvärtom skapa de bästa förutsättningarna för att servicen utformas med önskvärd smidighet och ändamålsenlighet.

Partigrupperna har som ovan nämnts preliminärt bedömt ledamöternas behov av kontorshjälp på mycket skiftande sätt. Från vissa håll ursprungligen redovisade önskemål innebär betydande anspråk på personal- och lokalresurser. Enligt förvaltningsstyrelsens mening bör den individuella kontorsservicen organiseras i relativt begränsad omfattning till dess närmare erfarenheter vunnits av hur den utnyttjas och fungerar. Vid den företagna slutliga avvägningen har förvaltningsstyrelsen i samförstånd med partigrupperna kommit fram till att en lämplig di-

mensionering skulle vara att 10 ledamöter delade på ett kontorsbiträdes tjänster. Det synes motiverat att vid tillämpningen av denna norm på de olika partigrupperna bortse från de ledamöter som är talmän, vice talmän, regeringsledamöter, utskottsordförande och ordförande eller vice ordförande i grupperna. Om i övrigt för varje fullt eller påbörjat 10-tal ledamöter beräknas ett kontorsbiträde, skulle ett sålunda konstruerat särskilt kontorsstöd i dagens läge innebära följande personaltilldelning.

Partigrupp	Antal »serviceberättigade»	Antal kontorsbiträden
s	137	14
c	64	7
fp	52	6
m	35	4
vpk	15	2
		Summa 33

Kontorsstödet bör grundas på en antagen årlig verksamhetstid av åtta månader. Lokalbehovet för ändamålet bör beräknas för två arbetsplatser per rum.

Kostnaderna för en kontorshjälp av denna omfattning inbegriper dels vissa engångskostnader, dels årliga kostnader.

Till engångskostnaderna hör anskaffning av möbler, skrivmaskiner och räknemaskiner. Utrustningen av 17 arbetsrum beräknas belöpa sig till 127 500 kr. och bör lämpligen belasta anslaget Den inre riksdagsförvaltningen: Kostnader för provisoriska lokaler. De årliga kostnaderna hänför sig till förbrukningsartiklar såsom skrivpapper och vissa kontorsutensilier samt lönekostnader.

Det synes naturligt att riksdagen tillhandahåller förbrukningsartiklar på samma sätt som nu kommer riksdagens ledamöter till del. Dessa kostnader bör därför bestridas av anslagsposten *Expenser under B 1*. Det torde dock medföra att denna anslagspost måste räknas upp till ett kommande budgetår.

Vid beräkning av lönekostnaderna för ifrågavarande kontorspersonal synes som utgångspunkt böra väljas en medellön motsvarande löneklass A 13 på den statliga löneplanen (f. n. 2 204 kr./mån.). Med tillägg för semesterersättning samt för vissa sociala kostnader såsom pensionsavgifter, arbetsgivaravgifter, kostnader för grupplivförsäkring m. m., beräknade enligt tillämpade statliga normer till 24 procent, kan kostnaderna för ett kontorsbiträde med tjänstgöring åtta månader per år uppskattas till ca 23 500 kr. Den totala kostnaden skulle således för 33 biträden bli 775 500 kr. per år.

Kontorshjälpen till riksdagsledamöterna bör redovisas under ett särskilt anslag förslagsvis kallat *Kontorshjälp till riksdagsledamöter*.

Varje partigrupp bör efter hänvändelse till förvaltningskontoret för varje kalenderår få medel enligt ovanstående beräkningsgrunder överförda till ett särskilt postgirokonto för kontorshjälp. Det får ankomma på vederbörande partigrupp att själv besluta om antalet kontorsbiträden samt bestämma lönernas storlek. Måhända kan det visa sig lämpligt att viss period av året ha flera biträden i tjänst än under andra perioder.

Vid varje nytt riksdagsårs början bör vederbörande partigrupp till förvaltningskontoret lämna en redovisning av utbetalda löner och sociala kostnader för senast förflutna år. Medel som eventuellt ej tagits i anspråk återbetalas samtidigt.

Tidpunkten för införande av kontorshjälp till riksdagsledamöterna är beroende av när erforderliga kontorslokaler kan upplåtas. Sådana torde finnas tillgängliga i full utsträckning först under september månad 1971. Medel för kontorshjälpen bör dock ställas till förfogande fr. o. m. budgetåret 1971/72. Med hänsyn till att utbetalning till partigrupperna förordas ske förskottsvis för kalenderår bör, ehuru årskostnaderna beräknats till 776 000 kr., för budgetåret 1971/72 anvisas ett till 1 164 000 kr. (776 000 + 388 000) avrundat belopp.

Hemställan

Under åberopande av vad riksdagens förvaltningsstyrelse anfört i det föregående hemställer styrelsen

att riksdagen

- 1) godkänner de grunder för kontorshjälp till riksdagsledamöterna som förvaltningsstyrelsen föreslagit,
- 2) för budgetåret 1971/72 anvisar till *Riksdagen: Kontorshjälp till riksdagsledamöter* ett förslagsanslag av 1 164 000 kr.

I handläggningen av detta ärende har deltagit, förutom undertecknad ordförande, herrar Larsson i Staffanstorp, Wärnberg, Adamsson, Ullsten, fröken Sandell, fru Kristensson samt herrar Augustsson och Stridsman.

RIKSDAGENS FÖRVALTNINGSSTYRELSE

På styrelsens vägnar

HENRY ALLARD

/Magnus Huss

